

Komendantinrakennuksen kellarit

Kaivauskertomus 1970-72

Pekka Räsänen

Helsinki

Komendantin rakennuksen kellarit

No

Kaivauskertomus

Viite

Pekka Räsänen

Asia

Komendantin rakennus sijaisti päälinnan läntisen kehämuurin länsipuolella harmaakivestä muurattujen kellarimuurien päällä. Se oli kaksi kerroksinen tiilestä muurattu rautapeltikattoinen rakennus, joka rakennettiin Suvorovin toimesta v. 1796 linnan komendantin asunnoksi ja v. 1834 muutettiin insinöörikomennuskunnan palveluksessa olevien kasarmiksi. Komendantin rakennuksessa oli kuusi huonetta, keittiö ja kuusi eteistä ja käytävää. Tulipalossa v. 1869 paloivat kaikki puurakenteet. V. 1875 tiilestä muurattu tulipalossa vaurioitunut komendantin rakennus hajoitettiin harmaakivestä muurattujen kellarimuurien harjan tasalle. Kellarit täytettiin komendantin rakennuksen hajoitetuilla muureilla ja maataytteellä. Näin syntynyt terassi eli paltta tasattiin ja varustettiin puuistutuksin. Samalla kellarikerroksen ovet ja ikkunat tukittiin muuraamalla. Komendantin rakennuksesta on olemassa selvät venäläisten tekemät piirustukset, joten en puutu siihen sen enempää vaan käsittelen tässä kertomuksessa kellarikerroksia, joiden tyhjentäminen varsinaisesti aloitettiin keuhkäsällä 1970. Nämä tyhjennetyt kellarit pohjoisesta lukien ovat T 107, T 106, T 104, jonka kaakkoiskulmassa ylhäältäpäin avoin, muuten suljettu muurirakennelma sekä T 103.

Tiilisen komendantin rakennuksen aikana kellarit näyttävät toimineen varasto- ja säilytystiloina. Kellarit ovat ilmeisesti peräisin 1500-luvulta ja niiden yhteydessä on saattanut olla 1796 rakennetun komendantin rakennuksen edeltäjä (Itse komendantti - nimitys Olavinlinnassa on peräisin 1600-luvun puolivälistä).

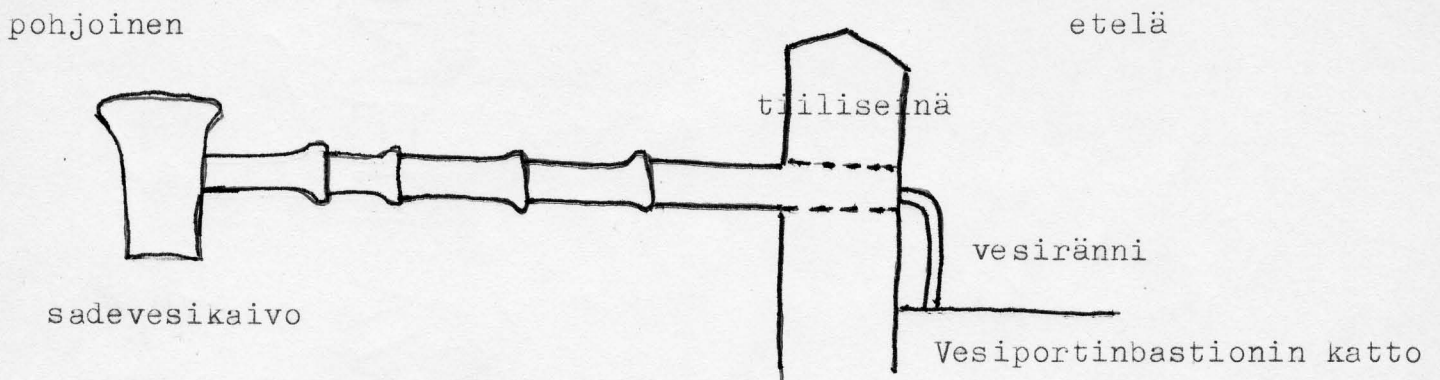
Kellari T 103

Kellarin kaivaus aloitettiin 21. kesäkuuta 1971. Kellari T 103 on komendantin rakennuksen kellareista eteläisin. Sinne ei johtanut kuin yksi sisäänkäynti ja sekin oli tukittu. Tämä ovi johtaa kellariin pieneltä linnanpihalta. Kaivauksen loppuvaiheessa löytyi oviaukko kellarista pohjoisessa olevaan seuraavaan kellariin T 104 sekä etelään päin käytävään T 102. Vesiportin bastionille päin antavat ikkunat oli muurattu myös umpeen.

Kellarin täytemaan pinnassa oli turvekerros. Turvekerroksen alla oli n. 40 cm:n paksuinen kerros sekamultamaata, minkä joukossa oli runsaasti tiilenkappaleita. Jo tästä ensimmäisestä täytekerroksesta lähtien voitiin todeta, että kellarin pääasiallinen täyte muodostuu tiilistä ja kokonaisista tiiliseinän osista, jotka ovat peräisin yläpuolella olleesta entisestä komendantin rakennuksesta. Seinät on sananmukaisesti kaadettu alas kellarin täytteeksi.

Tasolta +83.50 löytyi hopearaha keskeltä kaivausaluetta (kellaria). Toinen hopearaha samalta tasolta löytyi kaivettaessa täytemaata kannon juurien välistä (terassille oli istutettu puita 1870-luvulla). Kellarin täyte yhtenäistä tiilitäytettä.. Kanto vedettiin pois taljalla. Kellarin keskellä tasolla (yläpinta) + 85.00 kulki pohjois-eteläsuunnassa sadevesiviemäriputket (sementtiset). Viemäriin suuaukko tuli ulos eteläseinän yläpuolella olevan matalan tiilisen korotuksen läpi. Siihen oli kiinnitetty peltiränni johtamaan vedet Vesiportin bastionin katolle. Kellarin keskellä oli n. 100cm korkea sementtinen kokoomakaivo, jonka päällä oli rautapeltinen siivilä. Viemäriputket oli viisi kappaletta, putkien ulkopintojen halkaisija 20 cm. Neljä putkea oli täyspitkää, 80 cm,

yksi oli lyhennetty ja sen pituus oli 40 cm. Putkien alla oli ohut fillerikerros.

ei mittakaavassa

Kellarin eteläseinältä tuli esille kolme tiilillä umpeenmuurattua ikkunaa, jotka antoivat Vesiportinbastionille päin. Vain ensimmäisessä ikkunassa idästä lukien säilyi ikkunan tiiliumpenmuuraus, joka myös limitettiin. Kahdesta muusta tiilit putoilivat pois samalla kun niiden edestä kaivettiin maata. Tiilet olivat erittäin hauraita ja kosteita. Ne oli muurattu tummanharmaalla kalkkilaastilla. Tiilet olivat kokoa: 26X12,5X5,5 cm. Ikkunoiden yläreunat olivat tasolla +83.80.

Kaivausalueen pohjoislaidalta käytävän F 205 pohjoispäähän johtavan oviaukon edestä poistettiin yksi kivikerros, joka oli maaterassin tasolla ja toimi oven edessä askelmana. Kivet oli muurattu sementtillaastilla. Kivien alla ei ollut täytemaassa niin runsaasti komendantinrakennuksen tiilijätteitä kuin muualla. Siinä oli puhdasta ohutta hiekkamaata. Noin tasolta +84.10 lähtien alaspäin oli kellarin pohjoisseinässä = läntinen kehämuuri, vanhaa harmahtavaa kalkkislammausta länsiseinän ja pohjoisseinän nurkasta noin kolmen metrin leveydeltä.

Kellarin länsiseinä ja itäseinä eivät ole liitteessä pohjoisseinään = läntiseen kehämuuriin. Syyskuun 1. päivään mennessä kellaria oli kaivettu keskimäärin 310 cm syvyyteen, eli noin 230 m³.

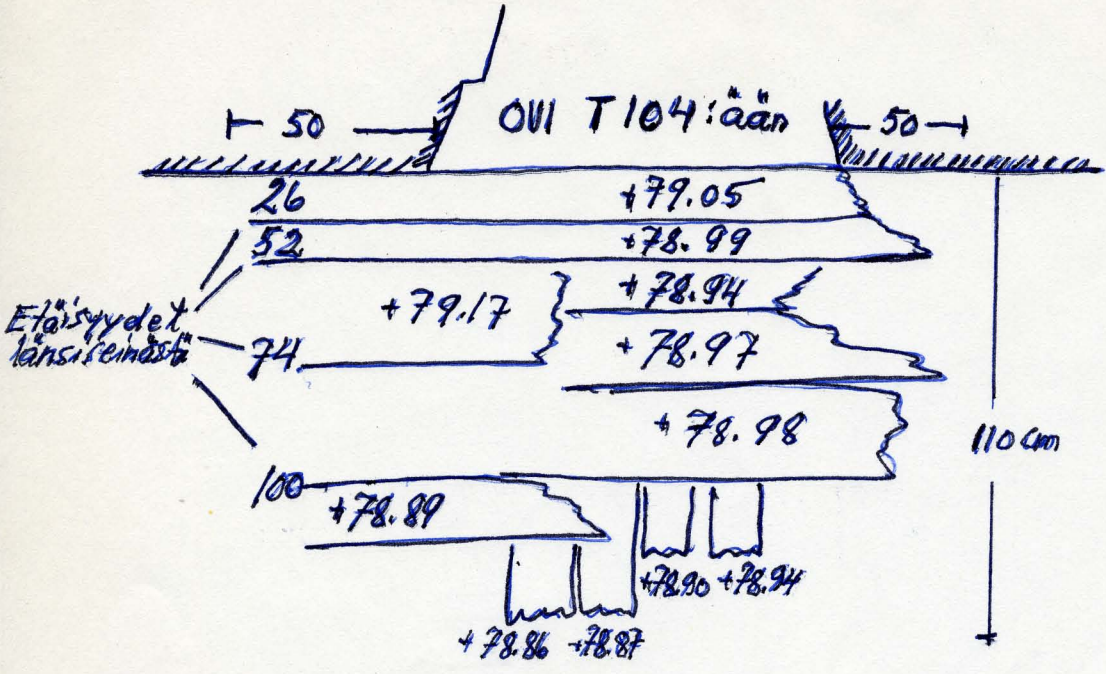
Kaivausalueen pohjoisreunalla oli täytemaa helppokaivuista savense-
kaista hiekkamaata. Eteläreuna oli jatkuvasti vaikeakaivuista tiili-
täytteistä täytemaata. Noin tasolta +81.00 lähtien alaspäin myös poh-
joisreunan täytemaa muuttui tiilensekaiseksi maaksi, jollainen täytemaa
oli muissa osin ollut kauttaaltaan. Noin tasolla +80.80 kellarin kes-
kellä oli iso tiilimuurinosa (= Komendantinrakennuksen tiiliseinää).
Tiilimuurin pinnassa oli noin 1 cm:n paksuinen rappauskerros, joka oli
kahteen kertaan maalattu, ensin valkoisella kalkilla, sen päällä kelta-
multakerros. Rappaus oli kalkkilaastia, hienorakeista, väriltään rus-
kehtavaa, joukossa hiiltä sideaineena.

Tasolta +80.80 kellarin lounaiskulmasta löytyi 2 kopeekan kupariraha
vuodlta 181?. Rahan halkaisija 28 mm.

Täytemaata poistettaessa löytyi oviaukko kellariin T 104. Ovi on kes-
kellä länsiseinää. Ovea ei oltu umpeenmuurattu. Oviaukossa on suora holvi
ja se on varustettu huulloksin. Oviaukon edestä T 103:n puolelta tuli
esille fragmentti T 103:n puulattiarakenteesta. Rakenteessa oli alim-
maisena veistetyt hirret pienin välimatkoin pohjois - eteläsuunnassa.
Näihin pohjahirsiin oli puutapeilla salvettu kiinni itä - länsisuunnassa
kulkevat veistetyt hirret, joita oli vierä vieressä. Päällimmäisenä
olivat varsinaiset lattialankut. Lattialankut vaihtelivat tasojen
+78.89 - + 79.17 välillä. Lankkujen leveys noin 26 cm. Pohjahirsien le-
veys oli noin 28 cm. Ensimmäinen pohjahirsi oli noin 25 cm:n etäisyy-
dellä länsiseinästä. Koko lattiarakenteen fragmentti ulottui noin 110
cm länsiseinästä itään ja lattialankut ulottuivat pohjois- eteläsuun-
nassa noin 50 cm:n päähän T 104:ään johtavan oviaukon molemmista pie-
listä.

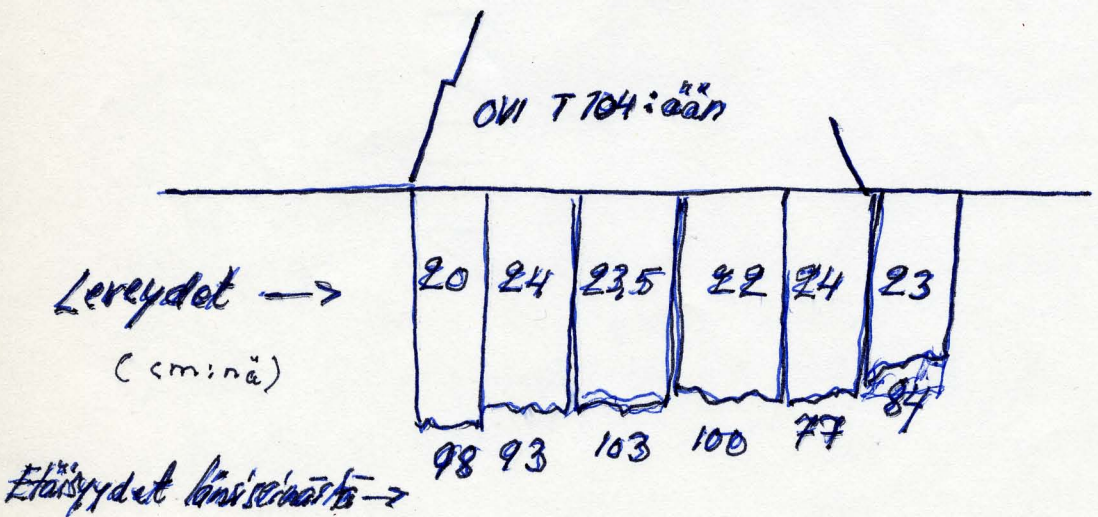
Fragmentti lattialankuista

ei mittakaavassa

Fragmentti sidehirsistä

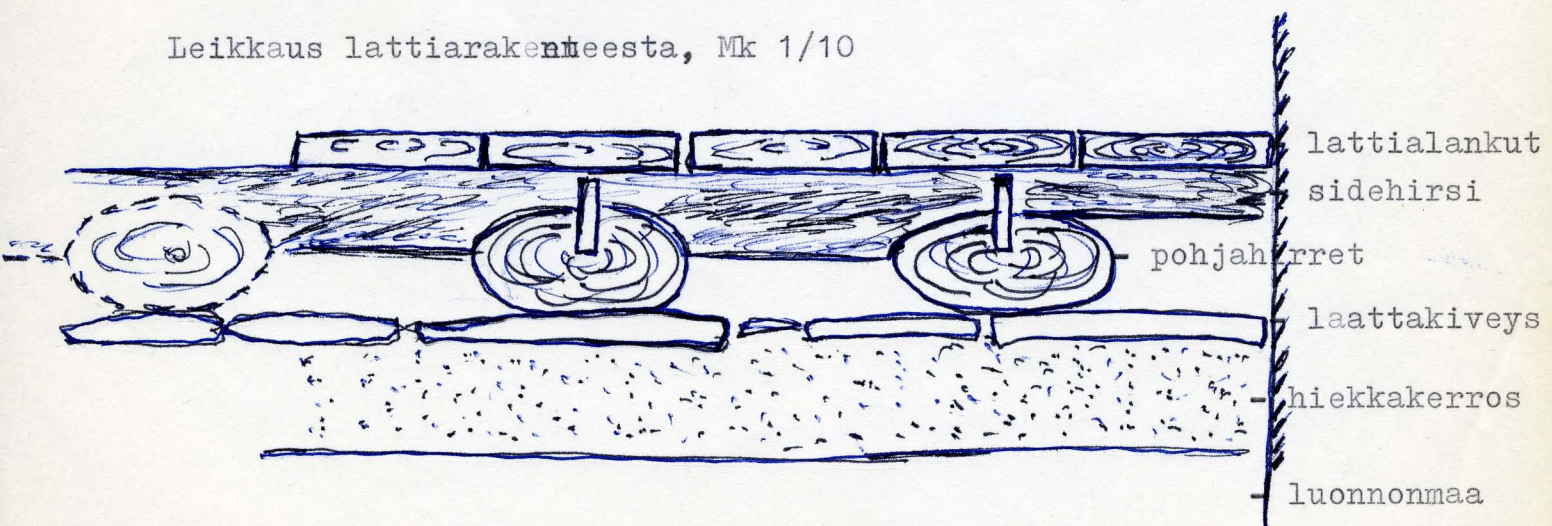
ei mittakaavassa

Kellarin T 103 lattiapohja oli tehty isoista laattakivistä. Välittömästi näiden laattakivien päällä oli fragmentti ed. mainitusta puulattiarakenteesta. Laattakivet oli asennettu melko harvaksen eikä niitä oltu muurattu kiinni vaan ne oli suoraan ladottu noin 15 cm:n paksuisen hiekkaeristyskerroksen päälle. Sen alla oli luonnonsavimaa. Laattakiveys oli kellarin kaakkoiskulmassa tasolla +78.50 - 78.46, koilliskulmassa tasolla +78.74, pohjoissivustalla tasolla +78.86, länsireunalla tasolla +78.56. Vertailun vuoksi mainittakoon, että alin porras siinä käytävässä, joka huoneesta(kellarista) johtaa pienelle linnanpihalle on tasolla +79.05. Keskilattian kohta oli hieman painunut, se oli tasolla +78.56. Kiviläätia limitettiin ja purettiin, purettiin siksi, että tulevan käyttötarkoituksen johdosta kellarin vedettiin lattialämmitys.

Pohjoisseinällä oli muurin alareunassa anturarakennetta esillä, sen yläreuna oli tasolla +80.35. Kellarin luoteiskulmassa tuli esille matala kallionharjanne, jonka korkein kohta oli tasolla +79.20, siis huomattavasti laattakiveystä ylempänä. Kallion pinta oli rosoinen ja näytti kuin sitä olisi louhittu.

Leikkaus lattiarakenteesta, Mk 1/10

Kellarin syvyys harmaakivisen muurin yläreunasta keskelle kellarin lattiakiveystä on noin 680 cm. Kellarissa oli noin 485 kiintokuutiometriä täytemaata. Kellarin kaivaus laattakivilattian pintaan asti saatiin valmiiksi syyskuun 17 päivä 1971.

Kellarin sisämitat:

pohjois-eteläsuunnassa: länsireunalla 925 cm

keskellä 840 cm

itäreunalla 750 cm

itä-länsisuunnassa: pohjoisreunalla 830 cm

keskellä 835 cm

eteläreunalla 840 cm

Kellarin kaivauksen yhteydessä otettiin talteen entisen Komendantinrakennuksen seinätiiliä, räystäslistasta profiilimalli sekä ikkunan koristelisan fragmentti. Tiilikokoja: 30x14x9 ?x21x10

30x15,5x9 ?x22x9

32,5x13,5x9 ?x21,5x9

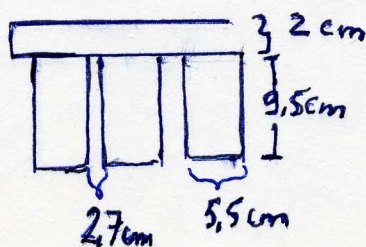
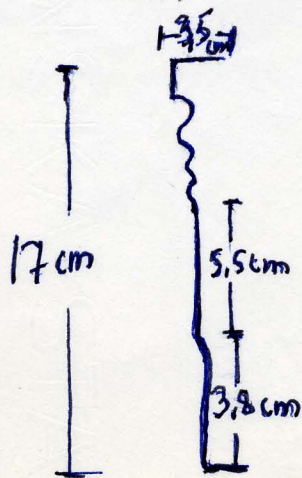
?x15x9 ?x22x9,5

?x23x10 ?x21,5x9,5

Profiilimalli räystäslistasta:

Ikkunapenkin koristelista:

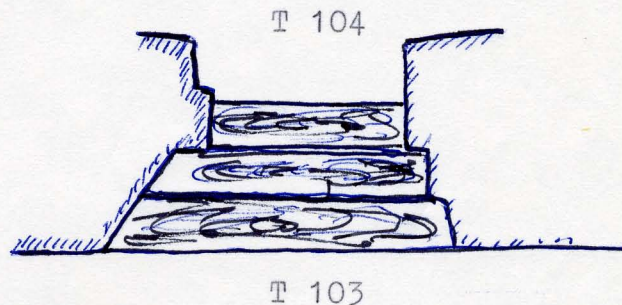
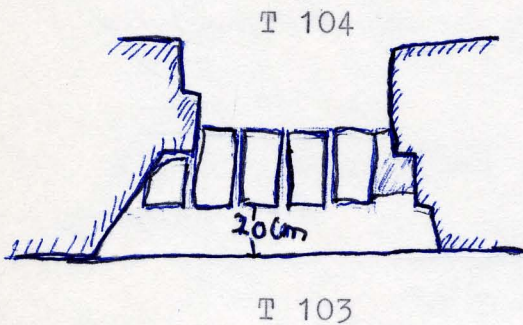
(ei mittak.)

Ovi T 103:sta T 104:ään, pohja:

Oven korkeus 183 cm, leveys 107 cm. Ovessa suora, isoista laattakivistä muurattu holvi. Oviaukon pohjaan oli muurattu isokokoisia tiilejä (35x9x14 cm) viisi kappaletta. Tiilien päällä oli ohut laastikerros ja sen päälle oli asetettu oviaukon pohjalankut. Lankuja oli kolme kappaletta, niiden leveys 20 cm. Ei mittak.

tikerros ja sen päälle oli asetettu oviaukon pohjalankut. Lankuja oli kolme kappaletta, niiden leveys 20 cm. Ei mittak.

Kellarin T 103 laattakivilattia purettiin tammikuussa 1972, samoin puhkaistiin ovi käytävään T 102 ja oviaukon vahvistukseksi valettiin betonipalkki. Kivilattian alta paljastui fragmentti vanhempaa kivilattiaa kellarin itäseinän vierestä käytävään T 102 johtavan oviaukon kohdalta. Laattakiveys oli tasolla +78.08 - 77.98. Kts. tarkemmin ^{itä} limityspiirustus. Tämä vanha lattiakiveys ulottui kellarin ~~etelä~~ itäseinään, siinä kiinni olevan olkamuurauksen alle, mutta ei jatkunut varsinaisen seinän alle. Laatoitus rajautui lännessä siihen kiinni asetettuun hirteen, mikä ulottui koko lattian leveydeltä. Lattian pohjois sivu oli myös suora ikäänkuin se olisi ollut jotakin vasten, ilmeisesti samanlaista hirttä vasten kuin länsisivulla, koska siinä oli koko lattianreunan matkalta maaleikkauksessa nähtävissä tasainen jälki hiiltyneen puun jäännöksistä. Laatoituksen eteläsivusta ei ollut suora. Ilmeisesti se on myös ollut suora, mutta rikkoutunut jossain vaiheessa.

Tämäkin laattakiveys poistettiin kokonaan. Laatat olivat erittäin ohuita, tasaisia kiviä, paksuus vaihteli 5 - 10 cm:iin. Kiviä ei oltu muurattu vaan ne oli asetettu suoraan hiekan- ja savensekaisen maan pintaan. Kiveyksen länsipäässä kulkenut hirsi oli myös suoraan maan päälle asetettu lattiakiviä vasten. Hirren halkaisija oli 18 cm. Laattakivien alla oli vielä 150 cm pitkä, 18 cm leveä itä-länsisuunnassa kulkenut hirsi. Laattakivien alla olleesta sekamaasta löytyi runsaasti ruostuneita kuulun kappaleita.

Tulevaa käyttöä varten kellariin vedettiin ilmastointi, lattialämmitys ja vesijohto. Ks. näistä töistä työpäiväkirjasta alkaen 3.1.1972.

KELLARI T 104

Kellarin kaivaus aloitettiin 5. kesäkuuta 1971. Kellari tyhjennettiin täytemaasta kerrosnosturin avulla. Kaivauksen lähtötaso oli +84.50. Täytemaa oli laastinsekaista hiekkamaata, jonka joukossa oli runsaasti tiilenpalasia ja laastipaloja. Täytemaan seassa oli myös isoja kokonaisia tiiliseinän osia kuten kellarin T 103:n täytemaassa.

Kellarin koilliskulmasta paljastui umpinainen, ylhäältä avoin harmaakivinen muurirakennelma, jota myös alettiin tyhjentää täytemaasta. Siinä oli päällimmäisenä noin 30 cm:n humuskerros, joukossa kasvillisuutta, rakennusjätteitä ja palaneita puun kappaleita. Täytemaa humuskerroksen alapuolella: hiekkaa, tiilepalasia, palanutta puuta erikoisen runsaasti lounaisnurkassa. Syvennälle (noin metri lähtötasosta) kaivettaessa täytemaa muuttui kosteaksi multa- ja sekamaaksi. Joukossa oli lahonneita ja osaksi palaneita lankunpätkiä hajallaan ilman-säänöl-

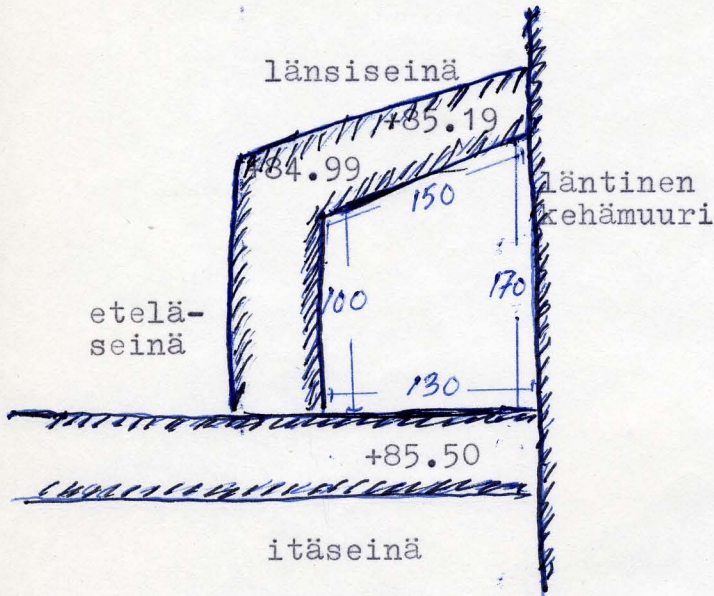
säännöllistä järjestystä. Lankunpätkiä oli myös pystyasennossa. Vaikutti kuin ne olisivat romahtaneet alas, esim. lankkulattia. Lankut olivat tasojen +83.50 - 82.50 välillä.

Rakennelman kaakkoiskulmasta noin tasolta +84.00 löytyi viisi kuulankappaletta. Tasolta +82.80 löytyi tuohikontti (lähes ehjä), jonka sisällä oli joitakin linnunluita ja tuohikontin päällä oli kaksi pientä sinetin kappaletta.

Tasolta +82.50 tuli vastaan laattakiviä, jotka olivat osittain muurattu, mutta eivät kuitenkaan muodostaneet tasaista kivipohjaa. Tässä muurirakennelmassa oli sen eteläseinän läpi kolme hirrenreikää. Mainittu kivitaso ilmeisesti on muurattu näiden hirsien pohjaksi. Hirrenkolojen koot 23X24 cm. Kivilaattojen kokoja: 39x20x8, 48x35x14, 26x24x8 cm. Kivilaattojen alla oli kalkkilaastimuurausta ja veistettyjä puunlastuja, ilmeisesti rakennusjätteitä, joukossa yksi tiilenkappale 14x14x7 cm. Kivien välissä ja päällä oli laudanpätkiä ja kivien alla myös jonkunverran tuohta. Yhden laattakiven alla oli kuparinen vati noin tasolla +82.00. Vati oli hapettunut vihreäksi, sen pohjassa oli 13 cm pitkä repeytymä. Vadin pohjan halkaisija 18 cm, yläreunassa 24,5 cm, vadin korkeus 7 cm. Samalta tasolta kaivausalueen länsireunalta löytyi puinen kansi, joka on veistetty yhdestä leveästä lankusta, reunat muotoiltu viistoiksi. Kannen pituus 43 cm, leveys 35 cm. Kannen vierestä löytyi kengän kappaleet, pohjallisen pituus 19 cm, leveys kärjen kohdalla 6,5 cm, kannan kohdalla 5 cm. Kengän päällysosaa on täytetty yhdestä nahkakappaleesta, kiinnitys nahkaremmillä, jossa napinreikä.

Kiviladelmä limitettiin ja valokuvattiin, jonka jälkeen se purettiin ja kaivettiin syvemmälle. Täytemää jatkui kosteana multamaana, joukossa melko runsaasti palanutta puuta. Muurirakennelman kaivaus jäi kesken.

Rakennelma ei ole liitteessä läntiseen kehämuriin eikä T 103:n ja T 104:n väliseinään. Rakennelmaa ei näy missään vanhoissa mittauspiirustuksissa. Löytyneiden fragmenttien perusteella ei voitu päästä varmuuteen rakennelman käyttötarkoituksesta tai sen tehtävästä umpinaisena tilana kellarin T 104:n nurkkauksessa joskin sitä nimitettiin työvaiheen aikana uuninpohjaksi.

Muurirakennelman sisämitat. Ei mitataavassa. Tasot osoittavat seinien yläpintaa.

Ks. tarkemmin rakennelmasta tehdyt mittauspiirustukset.

Kellari T 104 kaivettiin valmiiksi syksyllä 1971. Kellarin lounaiskulmassa laskeutui peruskallio jyrkästi ja tämän kallion kupeeseen oli muurattu portaat alas kellariin. Kaivausvaiheessa portaista oli näkyvissä vain niiden pohja. Portaat oli muurattu kalkkilaastilla harmaakivestä. Kallio ja portaanpohja veivät lähes kaiken lattiatilan kellarista. Tasaista lattia-alaa oli vain noin kaksi neliometriä, mikä oli multapohjaista. Kellarin täyttemään seassa oli suurikokoinen tiiliseinän kappale komendantinrakennuksesta ja siinä oli säilynyt kaikki maalikerrokset. 1-2 cm:n paksuisen rappauskerroksen päällä oli ohut valkoinen kalkkimaalikerros. Sen päällä oli harmaa beigemaalikerros, sitten vaaleanpunainen maalikerros, sen päälle oli vedetty punaisenruskehtava maali ja pinnassa oli vaalea kalkkimaalikerros.

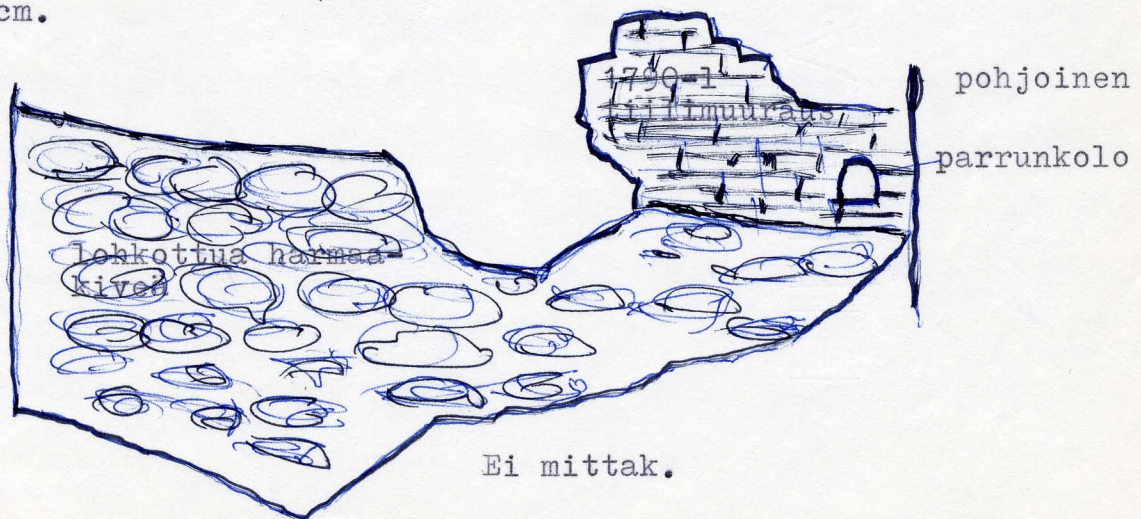
KELLARI T 106

Kellarin kaivaus aloitettiin 3.6. 1971 kaivamalla pois kellaritilan päällä ollutta kantoa. Tämä tila ei ole kokonsa vuoksi voinut olla mikään varsinainen huonetila vaan ilmeisesti Komendantinrakennuksen eteistilan pohjaa. T 107:n ja T 106:n välillä oli tiilinen väliseinä, joka purettiin pois. Tiiliseinän yläpinta oli tasolla +87.00. Tiilikokoja: 25x12x5,5, 25x13x6,5 cm. Tiiliseinä oli muurattu harmaakivisen seinämuurin päälle. Tiiliseinä päällä oli kanto, joka kaivettiin ylös. Kannon alta sekalaisen maakerroksen seasta löytyi kaksi rahaa: 5 kopeekan raha, kuparia vuodelta 1833, toisesta rahasta ei näy vuosilukua. T 106 tyhjennettiin kokonaan täyttemaasta.

Itäseinä:

Seinän pituus 440 cm. Seinä on muurausliitteessä pohjoisseinän kanssa mutta ei eteläseinän kanssa. Seinän pohjoispäässä 1790-luvun tiilimuurausta, tiilikokoja: 24x12x6, 23x12x6 cm. Tiilimuurauksessa parrunkolo, korkeus 30 cm, leveys 26 cm ja syvyys 18 cm. Varsinainen seinämuuraus lohkottua harmaakiveä varveittain muurattuna. Kivikokoja: 21x10, 25x30, 78x28 cm.

etelä

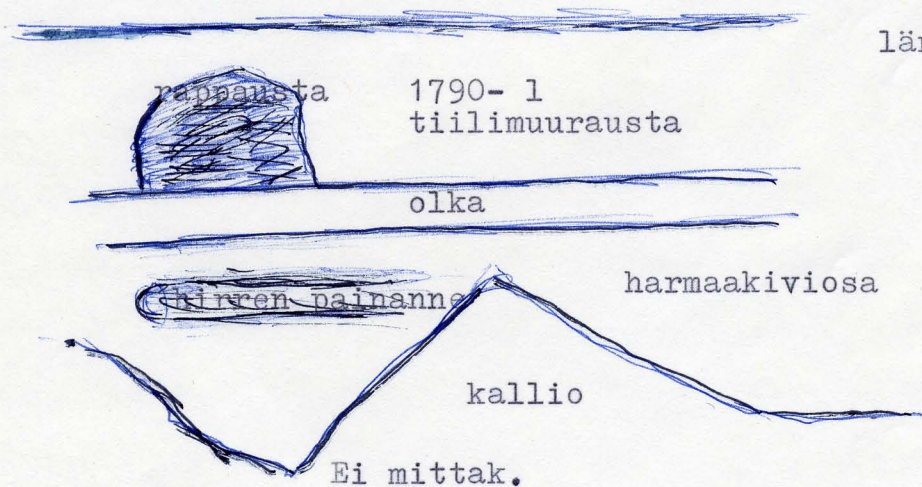
Ei mittak.

Pohjoisseinä:

Seinän pituus vain noin 100 cm. Seinä on muurausliitteessä itäseinän kanssa. Seinämän ylimmän kerroksen muodostaa 1790- luvun tiilimuuraus, josta tiilikokoja: 15x5x?, 24x5x? ja 16x11x5 cm. Tiilisen seinäosan länsipäässä pieni kaistale rappausta. Tiiliseinän alla on laastilla päällystetty olka, jonka alapuolelta alkaa seinän harmaakiviosa. Muurauskivet ovat lohkottua harmaakiveä, seinä on hyvin matala, kivivarveja on päällekkäin vain neljä. Kivikokoja: 24x5, 38x10 ja 11x8 cm. Harmaakivimuurauksessa on puun (hirren) painanne laastissa. Seinän alaosan muodostaa kallioperusta.

itä

länsi

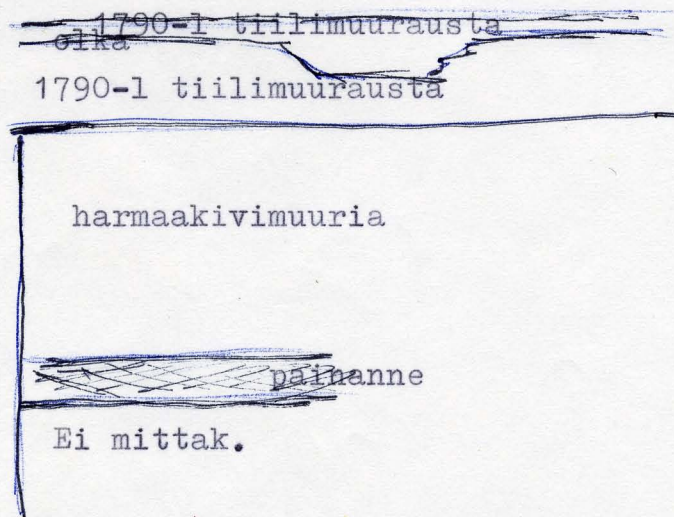
Länsiseinä:

Länsiseinän pituus on noin 430 cm. Seinä on kokonaisuudessaan harmaakivimuurausta. Muuraus on tehty varveittain. Kivikokoja: 34x10, 36x8, 41x9 cm. Lähes puolet seinäpinnasta oli kalkkilaastirappauksen peitossa.

Eteläseinä:

Seinä on liitteessä länsiseinään. Ylinnä on 1790-luvun tiilimuurausta sen jälkeen olka ja jälleen samaa tiilimuurausta. Tiilisen seinäosan alapuolella harmaakivimuurausta varveittain. Kivikokoja: 40x13, 27x11, 20x16 cm. Seinän alaosassa on rappauspintaa ja siinä näkyvissä selvä hirren painanne.

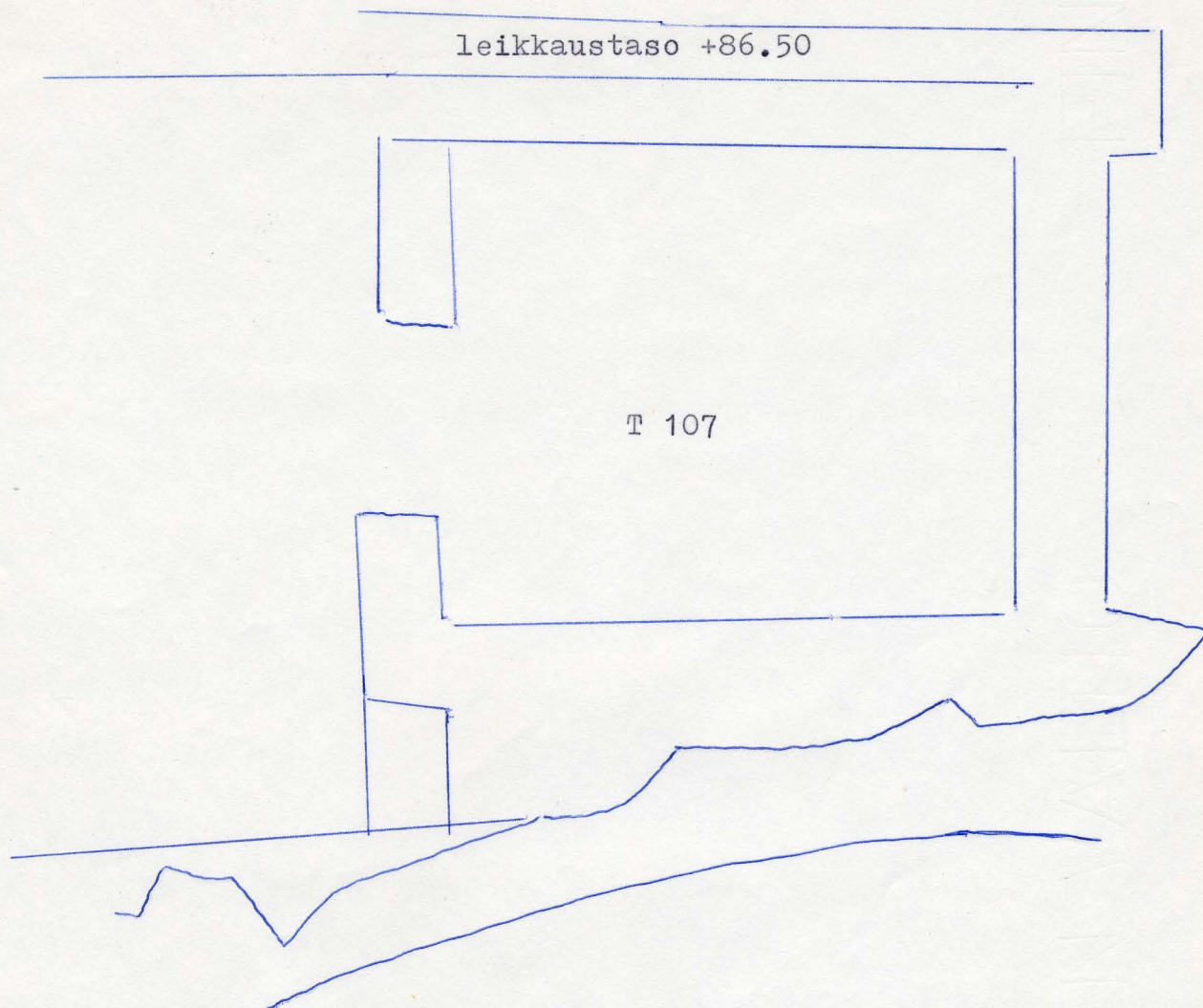

T 106:sta tehtiin leikkauspiirustukset. Ks. niistä tarkemmin mitat.

KELLARI T 107

Kellari T 107 on pohjoisin kellaritila (huoneen pohja) Komendantinrakennuksen kellareista. Sen kaivaminen aloitettiin jo kesällä 1970.

T 107:n pohja:

Päällimmäisenä maakerroksena kellarin täyttemaassa oli ruokamultakerros. Kerroksen paksuus vaihteli 15-30 cm:iin. Sen alla oli tiilimurskaa, joka alkoi pohjoisimman tiilimuurin vieressä tasolta +86.16. Tiilimurska-kerros jatkui tämän huoneen säilyneiden seinämurien yläpinnan tasalle. Huoneen koillisnurkassa oli palaneen puun jäännöksiä(hiiltä) tasolla +85.87 alas ja huoneen keskellä tasolta +85.58 alas. Hiilet olivat täyttemaan päälle eräänlaiseksi lattiatasoksi asetettujen lankkujen jäännöksiä.

Noin 20 cm pohjoisseinästä etelään oli hiiltynyt itä-länsisuuntainen lankku, paksuudeltaan noin 4 cm. Toinen itä-länsisuuntainen lankku oli

pohjoisseinästä 160 cm etelään. Tämä lankku kuului myöhemmin esiin kaivettuun kerrokseen. Huoneen länsireunalla oli pohjois-eteläsuuntainen lankku, jonka paksuus oli 4 cm, leveys 16 cm. Lankun alla oli täyttemaan seassa tiiliä, kooltaan 5x11x?, 5x13x?, sekä laastinpaloja, joissa oli seinärimoituksen jälkiä sekä koristelista.

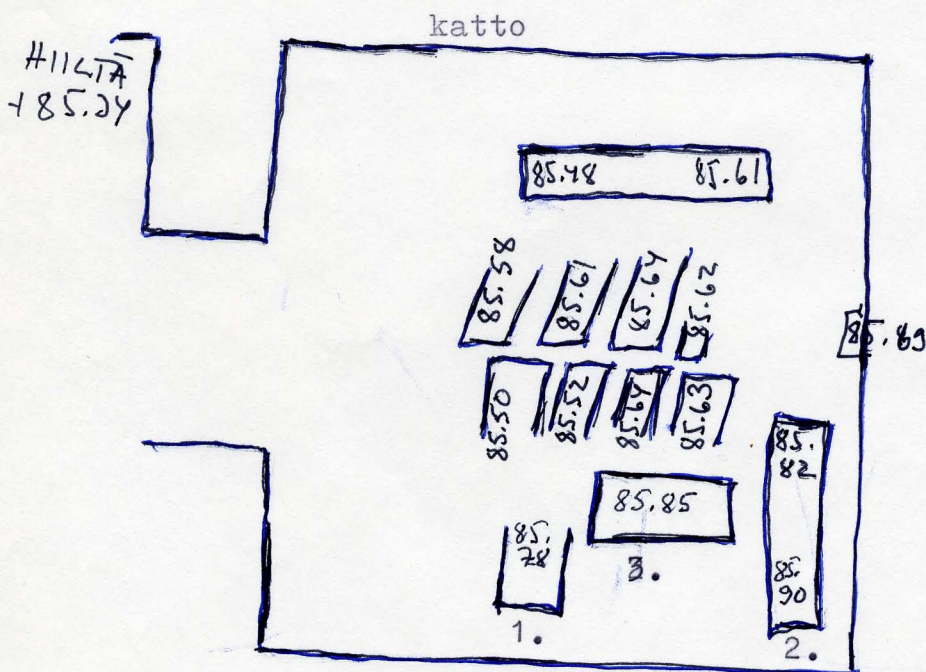
Palaneen lankkukerroksen alla ollut täyttemaakerros sisälsi hiekkaa, hiesua, tiilimurskaa ja rimotuskuvioisen laastin paloja. Huoneen koillisenurkassa oli nähtävissä selvemmat maakerrokset. Lankkujen alla oli hiiltynyt suoturvekerros, joka sisälsi sammalta, varpuja ja puolukanlehtiä.. Kerroksen paksuus vaihteli 1-2 cm:iin. Turvekerroksen alla oli ohut noin 0,5 cm paksu vaalea hiekkakerros. Hiekan alla oli tiivis hiesukerros. Tämän paksuus vaihteli suuresti ollen keskimäärin noin 8 cm. Aivan koillisenurkassa se jatkui kallioon asti. Kauempana hiesun joukkoon tuli tiilimurskaa.

Tasolta +85.87 huoneen pohjoispäässä tasolle +85.49 eteläpäässä tuli esille itä-länsisuuntaisia lankkuja, jotka olivat huoneen keskiosassa pohjois-eteläsuuntaisen hirren päällä. Lankut ja hirsi muistuttivat kattorakennetta, sillä lankut olivat harjan kohdalta sahatut. Tämä rakennelma ei jatku säännöllisenä huoneen eteläseinään asti vaan ne laskevat pohjoisseinästä eteläseinään mentäessä noin 35 cm. Kaakkoisnurkassa ovat puunjuuret rikkoneet maan, joten ehjää puuta ei enää löytynyt, ainoastaan hajanaisia jätteitä hiiltyneestä puusta.

Parrut laskevat etelään ja länteen päin. Itäreunalla pohjois-eteläsuuntaisina parrut laskevat tasosta +85.84 tasoon +85.62. "Harjan" kohdalla poikkihirren päällä olevat lankunpätkät laskevat samoin pohjois-eteläsuuntaisesti tasosta +85.63 tasoon +85.50.

Länsiseinän vieressä sen pohjoisnurkassa on alue, jossa on runsaasti hiiltä, mitään varsinaista puun suuntaa ei voi havaita. Tällä kohden hiilipinnan taso on pohjoispäässä +85.57 ja eteläpäässä +85.41. Länsisivulla on vielä hiilikerroksesta alaspäin kolme lautaa, joista alimmainen on tasolla +85.04. Hyvin hiiltynyt pohjois-eteläsuuntainen lauta laskee tasosta +85.37 tasoon +85.04 ennen mainitun laudan päälle.

Huoneen lounaisnurkassa täytemaa oli pääasiassa hiilimurskaa ja hiekkaa. Tasolla +85.04 pelt, joka on ilmeisesti kattopeltiä. Levyn paksuus noin 1 mm ja leveys 35 ja 24 cm. Peltipalasan kulma ulottuu noin 10 cm eteläseinän poikkimuurin alle.

1. ja 2.: itä-länsisuuntaisia lankkuja, noin 4 cm paksuus
- 3.: pohjois-eteläsuuntaisia palaneiden lankkujen muodostama hiilikerros, lankkujen paksuutta ja leveyttä ei voi havaita.

Lankkujen poistaminen

Itä-länsisuuntaiset lankut poistettiin. Lankkujen paksuus oli noin 8 cm keskeltä ja reunoista 4-5 cm. Lankun poikkileikkauskuvion yläpinta on kaareva. Lankkujen alla ollut maa oli koillisnurkasta etelään kovaa, palanutta kellertävää savea. Huoneen eteläpäässä maan seassa oli myös hiekkaa, multaa ja rapautunutta laastia sekä laastinpaloja joissa oli seinärimoituksen jälkiä. Keskellä huonetta oleva pohjois-eteläsuuntainen hirsi, jonka päällä lankut olivat näytti jatkuneen pohjoisseinässä olevaan kolmionmuotoiseen aukkoon. Tämän hirren molemmilla puolilla on samansuuntaiset hirret, jotka sijaitsevat myös lankkujen alla. Ks. hirsistä tarkemmin niistä tehdystä mittauspiirustuksesta.

Seinät:

Eteläpuoleinen poikkimuuri: Seinän yläosassa on seitsemän tiilikerrosta. Säännöllistä limitystä ei voi havaita. Aivan länsiosassa on alimmaisena tukena yksi harmaakivi, joka ei liitteessä länsiseinään. Louhainurkassa ollut peltipala meni muurin alle, joten voidaan olettaa, että seinä on rakennettu täyttämisen yhteydessä tai sen jälkeen.

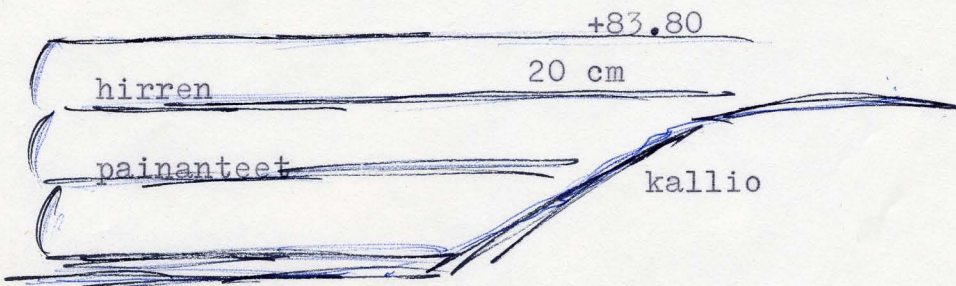
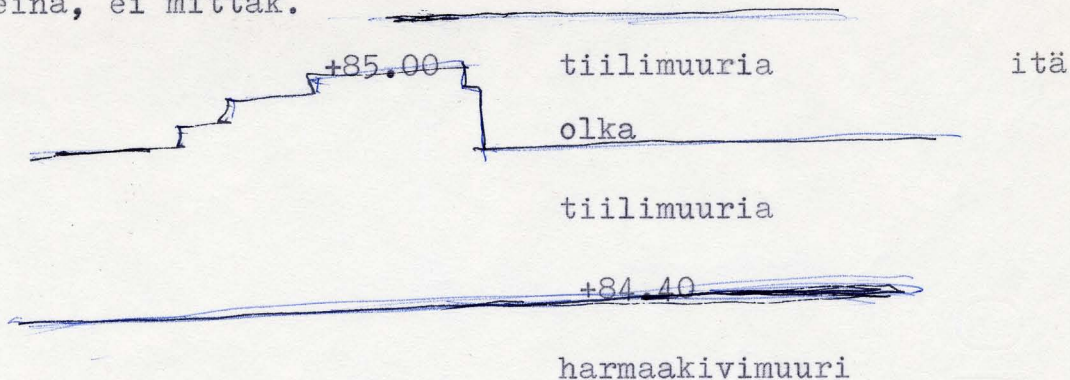
Länsipuolen itäosan perustana on melko sekava tiilikerros. Tiilien pinnassa on 1-1,5 cm paksu rappaus, mutta se ei jatku säännöllisenä. Kysymyksessä voi olla myös purkutiilien pinnalle jäänyt vanha rappaus. Rappauksen pinnassa on harmaata maalia. Täyttemaan seasta löytyi rappauksen palasia, joiden pinnalla oli ruskeanpunaista maalia.

Eteläseinän ylimpänä kerroksena on kaksi tiilikerrosta, joiden jälkeen muuri levenee huoneen puolelle noin 4-5 cm. Tiilien pinnalla ei ole rappautta. Seinän pituus on 380 cm ja se on muurausliitteessä itäseinän kanssa. Tiilikokoja: 25x13x6, 22x12x4 ja 25x6x? cm. Tasolta +84.40

alaspäin on harmaakivimuurausta varveittain. Kivikokoja: 38x19, 40x5, 34x23 cm. Seinän alaosassa on kolme hirrenpainannetta.

Eteläseinä, ei mittak.

länsi

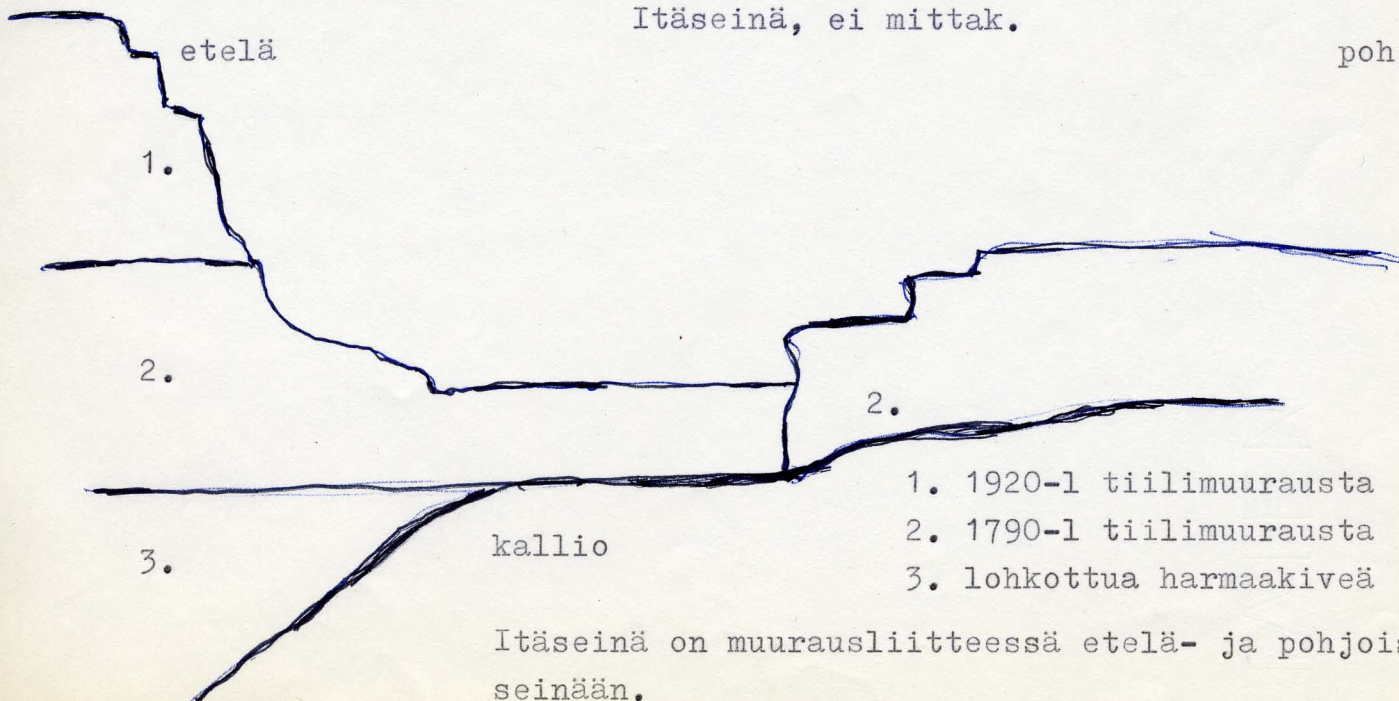

Itäseinä on eteläpäästä kolme tiilikerrosta korkea ja pohjoispäässä on tiilikerroksia viisi. Pohjoispäässä seinä on muurattu peruskalliolle eteläpäässä suoraan maan päälle. Tiilien pinnalla on rappausta ainoastaan vähän koillisnurkassa.

Itäseinä, ei mittak.

etelä

pohjoinen

- 1. 1920-1 tiilimuurausta
- 2. 1790-1 tiilimuurausta
- 3. lohkottua harmaakiveä

Itäseinä on muurasliitteessä etelä- ja pohjois-seinään.

Pohjoisseinän pituus on 4 metriä. Päällimmäinen kerros seinäpintaa on 1790-l tiilimuurausta: 25x12x5 cm. Sen alapuolella sekaisin lohkotusta harmaakivestä varveittain muurattua seinää ja 1790-l tiilimuurausta. Seinän alin kerros lohkokottua harmaakiveä. Seinä on muurausliitteessä itäseinän kanssa.

Kellari T 107 kaivettiin kokonaan tyhjäksi täyttemaasta kesällä 1971. Täyttemaan seassa oli runsaasti rakennusjätteitä, tiilenpalasia ja laastipaloja. Ainoa esinelöytö täyttemaan seasta oli rautainen ehjä oven-salpa. Kellarin pohjana oli kallionliuska.

Komendantinrakennuksen kellareista ainoastaan T 103 ja T 104 ovat voineet olla kellariksi tarkoitettuina huonetiloina. T 106 ja T 107 mataluutensa vuoksi ovat olleet vain Komendantinrakennuksen huoneiden ja eteisen perustamuurauksena.

Lopuksi lyhyt katsaus vanhoissa mittauspiirustuksissa esiintyviin tietoihin Komendantinrakennuksen kellaritiloista:

23.15/1 1723: T 103:een merkitty käynti vain pieneltä linnanpihalta
T 104:ään merkitty käynti vain T 103:sta
Ikkunoita ei ole merkitty kumpaankaan kellariin. (Kaivausvaiheessa T 103:ssa oli kolme ikkunaa ja T 104:ssä yksi ikkuna)

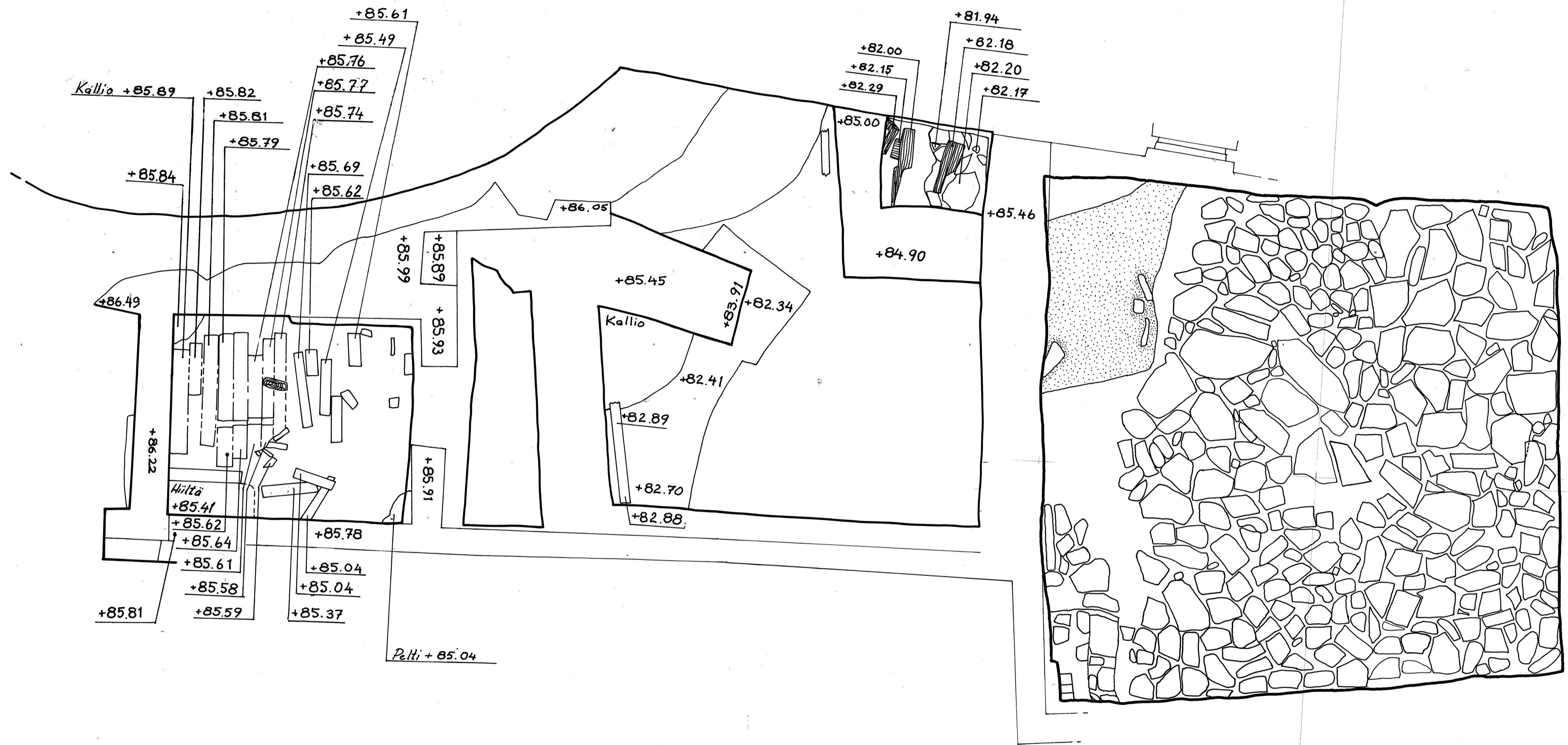
23.1/20 1798: T 103:een merkitty käynti vain pieneltä linnanpihalta
kolme ikkunaa, puurakenteinen lattia
T 104:ään merkitty yksi ikkuna

23.2/7 1831: Komendantinrakennuksen kellarit merkitty muonamakasiineiksi ja tarvikevarikoiksi

23.2/17 1825-26: Merkitty ovi pieneltä linnanpihalta T 103:een.

Missään vanhassa piirustuksessa ei ole merkitty ovea käytävästä T 102 kellariin T 103. Oviaukko on siten umpeenmuurattu ilmeisesti ennen 1720-lukua.

Kellareista 1970-72 laaditut piirustukset ja otetut valokuvat - ks. arkisto.

OLAVINLINNA
 KOMENDANTIN KELLARIT
 P. HÄRKÖNEN M.K. 1950